

Koraci ka dobroj primeni elektronskih uređaja i nenasilnoj komunikaciji u online okruženju

Tatjana Surdučki, pedagoškinja

Primena elektronskih uređaja

Ispitivanje roditelja i učenika osnovnih škola sa teritorije AP Vojvodine u vezi sa njihovim iskustvima sa nasiljem na internetu i njihovim stavovima o toj vrsti nasilja, kao i o mogućnostima zaštite i odgovornosti za zaštitu pokazuje da učenici starijeg uzrasta internet najčešće koriste za:

- (a) komunikaciju sa drugima;
- (b) zadovoljavanje ličnih interesovanja i
- (c) igranje igrice.

Komunikacija putem elektronskih uređaja

Danas se digitalno nasilje najčešće vrši putem:

- ▣ socijalnih mreža i platformi za deljenje video sadržaja (npr. Facebook, Google+, My Space, Twitter, Ask.fm, Omegle, YouTube, Instagram, Flickr, Snapchat i dr.);
- ▣ SMS poruka i telefonskih poziva;
- ▣ imejlova;
- ▣ instant poruka (IMs – instant messages) i tekstualnih poruka (npr. WhatsApp, Skype, Viber i dr.);
- ▣ slikovnih poruka i video materijala;
- ▣ pričaonica ili „soba za četovanje” (eng. chat rooms);
- ▣ blogova, foruma;
- ▣ onlajn video-igara.
- ▣

Digitalno nasilje je najrasprostranjenije među mlađim generacijama

Prema iskustvu i učenika i roditelja, najčešći oblici nasilja koje deca/mladi doživljavaju na internetu su:

- (a) izbacivanje iz određenih grupa;
- (b) uznemirujuće/uvredljive poruke putem mobilnog telefona i
- (c) uznemiravanje na društvenim mrežama.

Dešava se i da odrasle osobe vrše nasilje nad decom – maltretiraju ih ili proganjaju uz pomoć internet
Odrasle osobe (seksualni predatori ili nasilnici) mogu lažno da se predstavljaju na internetu i tako uđu u komunikaciju sa decom i mladima, a sve u cilju da ih seksualno zloupotrebe.

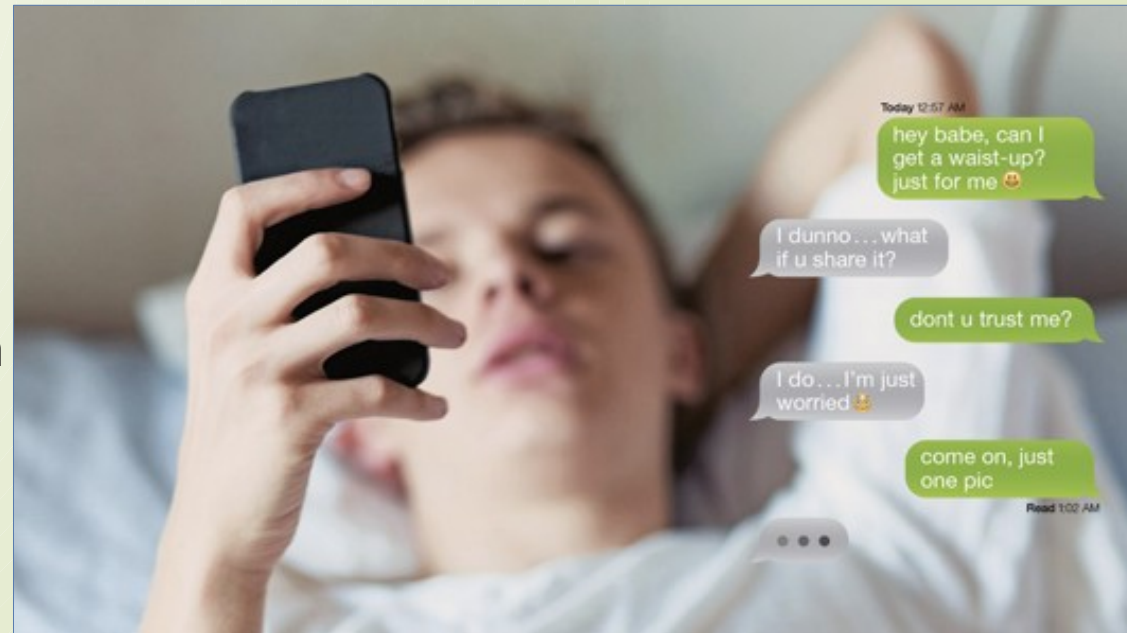

U tom slučaju govorimo o seksualnom nasilju ili seksualnoj zloupotrebi putem interneta -
„Gruming“

„Seksting“ - slanje i šerovanje sadržaja sa eksplicitnim seksualnim sadržajem na društvenim mrežama ili internetu.

- ▮ Najveća opasnost i rizici sextinga su u tome što poruke takvog sadržaja obično šalju tinejdžeri jedni drugima, ne uviđajući posledice ovakvih dela.
- ▮ Razmena fotografija ili poruka sa seksualnim sadržajem može da deluje kao bezazleno flertovanje ili zabava, ali, za mlade, seksting ima ozbiljne društvene i pravne posledice.

ZAKON O OSNOVAMA SISTEMA OBRAZOVANJA I VASPITANJA

("Sl. glasnik RS", br. 88/2017, 27/2018 - dr. zakon, 10/2019, 27/2018 - dr. zakon, 6/2020 i 129/2021)

Ciljevi obrazovanja i vaspitanja

Član 8

Osnovni ciljevi obrazovanja i vaspitanja su:

- 1) obezbeđivanje dobrobiti i podrška celovitom razvoju deteta, učenika i odraslog;
- 2) obezbeđivanje podsticajnog i bezbednog okruženja za celoviti razvoj deteta, učenika i odraslog, razvijanje nenasilnog ponašanja i uspostavljanje nulte tolerancije prema nasilju;**
- 3) širi obuhvat dece predškolskim vaspitanjem i obrazovanjem i sveobuhvatna uključenost učenika u sistem obrazovanja i vaspitanja;
- 4) razvijanje i praktikovanje zdravih životnih stilova, svesti o važnosti sopstvenog zdravlja i bezbednosti, potrebe negovanja i razvoja fizičkih sposobnosti;
- 5) razvijanje svesti o značaju održivog razvoja, zaštite i očuvanja prirode i životne sredine i ekološke etike, zaštite i dobrobiti životinja;
- 6) kontinuirano unapređivanje kvaliteta procesa i ishoda obrazovanja i vaspitanja zasnovanog na proverenim naučnim saznanjima i obrazovnoj praksi;
- 7) razvijanje kompetencija za snalaženje i aktivno učešće u savremenom društvu koje se menja;**
- 8) pun intelektualni, emocionalni, socijalni, moralni i fizički razvoj svakog deteta, učenika i odraslog, u skladu sa njegovim uzrastom, razvojnim potrebama i interesovanjima;
- 9) razvijanje ključnih kompetencija za celoživotno učenje, međupredmetnih kompetencija i stručnih kompetencija u skladu sa zahtevima zanimanja, potrebama tržišta rada i razvojem savremene nauke i tehnologije;**
- 10) razvoj svesti o sebi, stvaralačkih sposobnosti, kritičkog mišljenja, motivacije za učenje, sposobnosti za timski rad, sposobnosti samovrednovanja, samoinicijative i izražavanja svog mišljenja;
- 11) osposobljavanje za donošenje valjanih odluka o izboru daljeg obrazovanja i zanimanja, sopstvenog razvoja i budućeg života;
- 12) razvijanje pozitivnih ljudskih vrednosti;**
- 13) razvijanje osećanja solidarnosti, razumevanja i konstruktivne saradnje sa drugima i negovanje drugarstva i prijateljstva;
- 14) razvijanje kompetencija za razumevanje i poštovanje prava deteta, ljudskih prava, građanskih sloboda i sposobnosti za život u demokratski uređenom i pravednom društvu;
- 15) razvoj i poštovanje rasne, nacionalne, kulturne, jezičke, verske, rodne, polne i uzrasne ravnopravnosti, tolerancije i uvažavanje različitosti;
- 16) razvijanje ličnog i nacionalnog identiteta, razvijanje svesti i osećanja pripadnosti Republici Srbiji, poštovanje i negovanje srpskog jezika i maternjeg jezika, tradicije i kulture srpskog naroda i nacionalnih manjina, razvijanje interkulturalnosti, poštovanje i očuvanje nacionalne i svetske kulturne baštine;
- 17) povećanje efikasnosti upotrebe svih resursa obrazovanja i vaspitanja, završavanje obrazovanja i vaspitanja u predviđenom roku sa minimalnim produžetkom trajanja i smanjenim napuštanjem školovanja;
- 18) povećanje efikasnosti obrazovanja i vaspitanja i unapređivanje obrazovnog nivoa stanovništva Republike Srbije kao države zasnovane na znanju.

Ishodi obrazovanja i vaspitanja

Član 9

Ishodi obrazovanja i vaspitanja predstavljaju sposobnost učenika da:

- ▣ 1) izrazi i tumači ideje, misli, osećanja, činjenice i stavove u usmenoj i pisanoj formi;
- ▣ **2) prikuplja, analizira, organizuje i kritički procenjuje informacije;**
- ▣ 3) koristi srpski jezik, odnosno jezik nacionalne manjine i strani jezik u zavisnosti od kulturnog nasleđa i sredine, potreba i interesovanja;
- ▣ **4) efikasno i kritički koristi naučna i tehnološka znanja, uz pokazivanje odgovornosti prema svom životu, životu drugih i životnoj sredini;**
- ▣ 5) radi efikasno sa drugima kao član tima, grupe, organizacije i zajednice;
- ▣ 6) zna kako da uči;
- ▣ 7) ume da razlikuje činjenice od interpretacija;
- ▣ 8) primenjuje matematičko mišljenje i znanje u cilju rešavanja niza problema u svakodnevnim situacijama;
- ▣ **9) pouzdano, kritički i odgovorno prema sebi i drugima koristi digitalne tehnologije;**
- ▣ **10) odgovorno i efikasno upravlja sobom i svojim aktivnostima;**
- ▣ **11) efikasno i konstruktivno učestvuje u svim oblicima radnog i društvenog života, poštuje ljudska prava i slobode, komunicira asertivno i nenasilno posebno u rastućoj raznolikosti društava i rešavanju sukoba;**
- ▣ 12) pokreće i spremno prihvata promene, preuzima odgovornost i ima preduzetnički pristup i jasnu orijentaciju ka ostvarivanju ciljeva i postizanju uspeha;
- ▣ 13) ostvaruje ideje, planira i upravlja projektima radi postizanja ciljeva koji doprinose ličnoj afirmaciji i razvoju, društvenoj ili privrednoj aktivnosti;
- ▣ **14) shvata svet kao celinu povezanih sistema i prilikom rešavanja konkretnih problema razume da nisu izolovani;**
- ▣ 15) ima svest o sopstvenoj kulturi i raznolikosti kultura, uvažava značaj kreativnog izražavanja ideja, iskustava i osećanja putem različitih medija, uključujući muziku, književnost, izvođačke i vizuelne umetnosti.
- ▣ Ostvarivanje ishoda obrazovanja i vaspitanja obezbeđuje se ukupnim obrazovno-vaspitnim procesom na svim nivoima obrazovanja i vaspitanja, kroz sve oblike, načine i sadržaje rada.

Ključne kompetencije za celoživotno učenje

Član 11

Ključne kompetencije predstavljaju skup integrisanih znanja, veština i stavova koji su potrebni svakom pojedincu za lično ispunjenje i razvoj, uključivanje u društveni život i zapošljavanje.

Ključne kompetencije za celoživotno učenje su:

- ▣ 1) komunikacija na maternjem jeziku: sposobnost izražavanja i tumačenja koncepata, misli, osećanja, činjenica i mišljenja u usmenoj ili pisanoj formi;
- ▣ 2) komunikacija na stranom jeziku: sposobnost izražavanja i tumačenja koncepata, misli, osećanja, činjenica i mišljenja u usmenoj ili pisanoj formi uključujući veštine posredovanja sumiranjem, tumačenjem, prevođenjem, parafraziranjem i na druge načine, kao i interkulturalno razumevanje;
- ▣ 3) matematičke, naučne i tehnološke kompetencije: osnovno numeričko rezonovanje, razumevanje sveta prirode, sposobnost primene znanja i tehnologije za ljudske potrebe (medicina, transport, komunikacije i dr.);
- ▣ **4) digitalna kompetencija: samopouzdanje i kritičko korišćenje informacionih i komunikacionih tehnologija za rad, odmor i komunikaciju;**
- ▣ 5) učenje učenja: sposobnost da se efektivno upravlja sopstvenim učenjem: planiranje, upravljanje vremenom i informacijama, sposobnost da se prevaziđu prepreke kako bi se uspešno učilo, korišćenje prethodnih znanja i veština, primena znanja i veština u različitim situacijama, individualno i/ili u grupi;
- ▣ 6) društvene i građanske kompetencije: sposobnost da se efikasno i konstruktivno učestvuje u društvenom i radnom životu i da se angažuju u aktivnom i demokratskom učešću, posebno u sve raznovrsnijim zajednicama;
- ▣ 7) osećaj za inicijativu i preduzetništvo: sposobnost da se ideje pretvore u akciju kroz kreativnost, inovativnost i preuzimanje rizika, kao i sposobnost za planiranje i upravljanje projektima;
- ▣ 8) kulturološka osvešćenost i izražavanje: sposobnost da se shvati značaj kreativnih ideja, iskustava i emocija u različitim medijima - muzika, književnost, ples, likovna umetnost i drugo.
- ▣ Kompetencije iz stava 1. ovog člana, osim okvira tradicionalnih školskih predmeta, obuhvataju i angažuju školska znanja na pripremi učenika da budu konkurentni i funkcionalni u sadašnjem i budućem obrazovnom i profesionalnom prostoru i da kompetentno i aktivno ostvaruju svoje građanske uloge.

ZADACI NASTAVE

Obrazovni (materijalni) zadaci

– odnos se na znanje (sticanje znanja, upoznavanje, razumevanje, primena znanja, formiranje pojmova i sl.).

Najčešće počinje sledećim glagolima: poznati, usvojiti, steći, razumeti, naučiti, proširiti, formirati...

Funkcionalni (formalni) zadaci

– odnose se na razvijanje sposobnosti (intelektualnih, verbalnih, pratičnih, psihomotornih i sl.).

Najčešće počinje sledećim glagolima: razviti, osloboditi, usavršiti, formirati, uvežbati, navikavati...

Vaspitni zadaci

– odnos se na usvajanje i razvijanje osnovnih vaspitnih vrednosti (moralnih, estetskih, fizičkih, radnih i sl.).

Najčešće počinje sledećim glagolima: formirati, navikavati, razvijati...

- ostvarivanjem vaspitne funkcije škole ostvaruju i preventivno delovanje

Preventivni vaspitno-obrazovni program

„Koraci ka dobroj primeni elektronskih uređaja i nenasilnoj komunikaciji u online okruženju“

- Ključna uloga škole u prevenciji rizičnih i nepoželjnih ponašanja učenika sastoji se u nastojanjima da se jačaju zaštitni faktori u školskoj sredini i da se time umanje negativni efekti faktora rizika.
- Preventivne aktivnosti se dešavaju pre nego se pojavi problem i fokusiraju se na smanjivanje pojavljivanja različitih stanja ili stilova života koji za posledicu imaju rizična ponašanja. Na taj način programi imaju cilj da preveniraju probleme prije njihovog nastanka, ali na način da obuhvataju kompletnu učeničku populaciju (a ne samo one koji su u riziku).
- Integrisani model prevencije takođe traži da se u razvoj i realizaciju ovakvih programa uključe svi značajni akteri školskog života (učenici/ce, nastavnici/ce, stručni saradnici/ce, uprava škole, roditelji/staratelji).

-
- ▮ Nastavnik/ca i stručni saradnik/ca rade zajedno i samostalno najodgovorniji deo posla koji se ogleda u radu s učenicima/cama kada im pomažemo da bolje shvate i spoznaju sebe, procenjuju svoje mogućnosti, usklađuju svoje želje i prohteve sa drugima, razrešavaju probleme, mijenjaju svoje stavove i neprihvatljivo i rizično ponašanje...
 - ▮ Preventivni vaspitno-obrazovni program „Koraci ka dobroj primeni elektronskih uređaja i nenasilnoj komunikaciji u online okruženju“ ima za cilj uspostavljanje preventivnih aktivnosti škole.
 - ▮ **Rad sa roditeljima** – kreirane su 4 radionice/teme za relizaciju na sednicama Saveta roditelja i roditeljskih sastanaka (preporuka je da se obrade minimum dve teme)
 - ▮ **Rad sa učenicima** - isplanirane četiri teme za obrađivanje tokom časova odeljenjskih starešina, sednica učeničkog parlamenta i po izboru u okviru pojedinih predmeta. Preporuka predstavnicima škola je da se obrade sve teme, po dve u svakom polugodištu.

Aktivnosti programa

- ▣ Informisanje zaposlenih u školama Vojvodine o rezultatima istraživanja Cyberbulling Digitalno nasilje
- ▣ Uspostavljanje skupa aktivnosti:
 - direktora škola,
 - pedagoško-psiholoških službi,
 - odeljenjskih starešina i nastavnika

u radu sa roditeljima, nastavnicima i učenicima koje će se redovno odvijati tokom školske godine.

Važna je podrška sistema odnosno formalnog obrazovanja!

Šta nas dodatno podstiče da se bavimo ovom temom

•**Žele da saznaju više**

•**Važna uloga škole u prevenciji digitalnog nasilja i razvijanju digitalne pismenosti**

•**Međusobna saradnja učenika, roditelja, nastavnika**

Prevenција digitalnog nasilja

- ▣ 1. Razvijanje digitalne pismenosti
 - ▣ 2. Razvijanje socijalnih veština
-

Razvijanje digitalne pismenosti

Digitalna pismenost/digitalna kompetencija uključuje:

- tehnička znanja i veštine
- kritičko i kreativno korišćenje informacija
- rešavanje problema u digitalnom okruženju
- ...

Razvijanje socijalnih veština

Razvijanje veština nenasilne komunikacije i u realnom i u digitalnom okruženju:

- ▣ Negovanje atmosfere razumevanja i tolerancije
- ▣ Uvažavanje drugih
- ▣ Nulta tolerancija na svaku vrstu nasilja
- ▣

Ishodi programa za učenike i roditelje

- Saznaju šta je to vršnjačko nasilje
- Saznaće koje su vrste vršnjačkog nasilja
- Razumeće uloge unutar vršnjačkog sistema u kojem se dešava nasilje
- Naučiće strategije za prevenciju vršnjačkog nasilja
- Saznajuće o korisnim aspektima primene el.uređaja
- Saznaće šta je to nasilje na internetu i koji su njegovi oblici
- Saznaće šta deca mogu da urade ako dožive vršnjačko nasilje
- Na koji način deca mogu da izbegnu vršnjačko nasilje
- Na koji način se ponašati ako se nasilje desilo ili se upravo dešava
- Kako uključiti odrasle
- Kako biti prijatelj osobi koja trpi vršnjačko nasilje
- Kako pomoći i odgovoriti na nasilje na internetu kao roditelj
- Kako delovati protiv nasilja na internetu
- Razlika između vršnjačkog nasilja i konflikta
- Kako da prepoznate osećanja svog deteta (svoja osećanja)
- Kako da pomognete detetu kada ima vršnjački konflikt
- Kako da komunicirate o tome šta je detetu potrebno u teškim situacijama
- Kako održati otvorenu komunikaciju sa detetom
- Regulacija emocija kod dece
- Uloga roditelja u emocionalnoj regulaciji dece
- Kako da naučite dete da se smiri
- Strategije regulacije emocija koje mogu zajedno vežbati deca i roditelji
- Deca koja vrše nasilje na internetu i deca koja trpe nasilje na internetu – razlike
- Razumeti zašto se deca ne poveravaju u vezi nasilja na internetu
- Kako delovati protiv nasilja na internetu
- Saznaće gde mogu da prijave i kome da se obrate kad dođe do nasilja
- Roditelji će saznati kako najbolje da zastupaju svoje dete
- Korake za umrežavanje i saradnju roditelja i škole

HVALA NA PAŽNJI 😊